

WOJCIECH PRZBYSZEWSKI

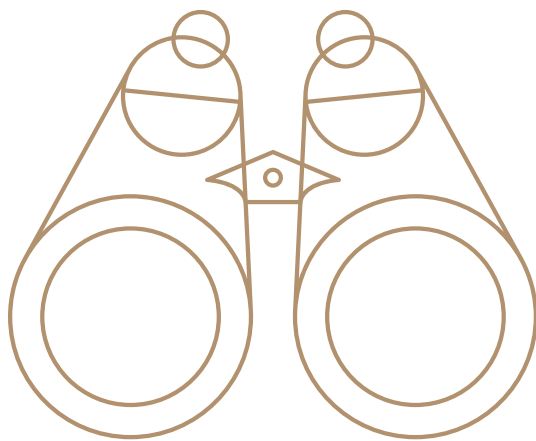
ŚLEDZTWA KOLEKCJONERA

O dłoniach Elizy Kasińskiej,
fotografii z Władysławem Jagiełłą
i innych niecodziennych historiach...

WOJCIECH PRZYBYSZEWSKI

ŚLEDZTWA KOLEKCJONERA

WYDAWCA

Narodowy Instytut Polskiego Dziedzictwa
Kulturowego za Granicą POLONIKA
ul. Madalińskiego 101, 02-549 Warszawa
e-mail: kontakt@polonika.pl
www.polonika.pl

KOORDYNACJA WYDAWNICZA

Katarzyna Brzostowska

REDAKCJA I KOREKTA JĘZYKOWA

Alicja Berman

PROJEKT GRAFICZNY

to/studio

DRUK

Drukarnia Edit
ul. Dworkowa 2
05-462 Wiązowna

ISBN

978-85-66172-23-4

Copyright © Wojciech Przybyszewski, 2020

Copyright © Narodowy Instytut Polskiego Dziedzictwa
Kulturowego za Granicą POLONIKA, 2020

INSTYTUCJA NADZORUJĄCA

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

WOJCIECH PRZYBYSZEWSKI

ŚLEDZTWA KOLEKCJONERA

O dłoniach Elizy Krasieńskiej,
fotografii z Władysławem
Jagiellą i innych
niecodziennych historiach...

*Pamięci JACKA MILERA – nieustrudzonego
w działaniu na rzecz ochrony polskiego
dziedzictwa kulturowego za granicą*

SPIS TREŚCI

WSTĘP

8

ROZDZIAŁ I

15

TAJEMNICZE ZNIKNIECIE ORDERU CYNCYNATA

Dzieje orderu Cyncynata stanowiącego
własność Tadeusza Kościuszki

ROZDZIAŁ III

53

OSTATNIA DROGA WŁADYSŁAWA WIECZORKOWSKIEGO

Nieznany fragment biografii świetnie
zapowiadającego się młodego
warszawskiego dziennikarza i krytyka
sztuki zmarłego w Syrakuzach na Sycylii

ROZDZIAŁ II

33

CHOPIN W SALONACH FÉLIXA ZIEMA I KSIĘCIA ANTONIEGO RADZIWIŁŁA

Dwa nie do końca prawdziwe epizody
z życia naszego wybitnego kompozytora
na obrazach Józefa Męciny-Krzesza
i Henryka Siemiradzkiego

ROZDZIAŁ IV

75

ZAPROSZENIE NA BAL

Tradycja charytatywnych Bali Polskich
organizowanych w Paryżu w czasach
Wielkiej Emigracji

ROZDZIAŁ V

89

W HOŁDZIE UKOCHANEJ MATCE I BRACIOM

Rzeźbiarskie upamiętnienie żony poety
Zygmunta Krasińskiego, Elizy Krasińskiej,
i jej dwóch synów w kościele w Rogalinie,
praca francuskiej rzeźbiarki Cornelli
Scheffer-Marjolin, a także związane
z Elizą Krasińską rzeźbiarskie
prace Ary Scheffera

ROZDZIAŁ VI

113

Z DZIENNIKA JULIANA URSYNA NIEMCEWICZA

Wybitny Polak na emigracji w Paryżu
świadkiem epokowego wynalazku

ROZDZIAŁ VII

123

LEGENDA KRÓLA KAZIMIERZA WIELKIEGO

Upamiętnianie zasług „króla chłopów”
na stalorytach Antoniego Oleszczyńskiego,
osiadłego w Paryżu najwybitniejszego
polskiego rytownika emigracyjnego

ROZDZIAŁ VIII

145

ZAGADKOWE KRONENBERGIANUM Z KOLEKCJI NOWOJORSKIEJ FUNDACJI RODZINNEJ BLOCHÓW

Mistrzowski wizerunek *Damy*
z *gronostajem* Leonarda da Vinci
na odnalezionym w USA srebrnym
pojemniku ze schedy po Kronenbergach

ROZDZIAŁ IX

167

NIESPEŁNIONE ŚLUBY WINCENTEGO POLA

Historia zamówienia u Saturnina
Świerzyńskiego przez Wincentego Pola
wizerunków olejnych figurki *Madonny*
Jackowej oraz rekonstrukcja
łosów tej słynnej gotyckiej rzeźby,
którą do zakończenia drugiej wojny
światowej przechowywano
i czczono we Lwowie

ROZDZIAŁ X

199

NA TROPIE KOLEKCJI DZIEŁ SZTUKI ALEKSANDRA ORŁOWSKIEGO Z PODOLA I MICHAŁA ORŁOWSKIEGO Z WOŁYNIA

Losy dwóch ważnych kolekcji dzieł
sztuki polskiej w Jarmolińcach na Podolu
i w Korostkach na Wołyniu

ROZDZIAŁ XI

231

MEDAL DLA FREDRY

Historia zamówienia w Paryżu medalu
honorowego dla autora *Ślubów
panieńskich* i *Zemsty*

ROZDZIAŁ XII

249

POLAK UMIERAJĄCY NA SYBERII

Dzieje wykonanej do Muzeum Narodowego
Polskiego w Rapperswilu kompozycji
rzeźbiarskiej autorstwa Teofila
Lenartowicza; obecnie w zbiorach Muzeum
Wojska Polskiego w Warszawie

ROZDZIAŁ XIII

265

TAJEMNICE PORTRETU MONARCHY

Dzieje portretu Henryka Walezego
zakupionego w Paryżu do zbiorów
gołuchowskich; obraz w zbiorach
Muzeum Narodowego w Poznaniu

ROZDZIAŁ XIV

281

PORTRET KRÓLA NA STULETNIJ FOTOGRAFII

Portret Władysława Jagiełły ze zbiorów
wileńskich sfotografowany z okazji
konserwacji obrazu w pierwszych
latach XX w. w Krakowie;
także pierwowzory tego portretu

ROZDZIAŁ XV

293

POŚMIERTNE

Tradycja utrwalania twarzy zmarłych
wybitnych osobistości w fotograficznym,
rzeźbiarskim, malarskim, rysunkowym
bądź też graficznym wizerunku; wśród
opisanych maski pośmiertne zmarłych
na obczyźnie Adama Mickiewicza
i, zaginiona, Zygmunta Krasińskiego

WSTĘP

Od wielu lat Wojciech Przybyszewski opowiada fascynujące historie o losach dzieł sztuki i pamiątek narodowych, o których istnieniu często nawet nie wiemy; o spowodowanych różnymi zawirowaniami dziejowymi przemieszczeniach zabytków, zbiorów i kolekcji; o artystach, mecenasach sztuki i kolekcjonerach. W tych opowieściach wątki związane z historycznymi ziemiami dawnej Rzeczypospolitej łączą się z informacjami o krajach, które stały się przystanią dla polskich emigrantów.

Wojciech Przybyszewski w swojej pracy badacza i popularyzatora dziedzictwa kulturowego opiera się na bogatej dokumentacji, a poszukiwania prowadzi w archiwach, muzeach, bibliotekach i prywatnych kolekcjach, sięga do różnorodnych, nierzadko trudno dostępnych publikacji, analizuje materiały prasowe z epoki, wspomnienia i pamiętniki.

Opisywane przez niego historie zabytków to zarazem historie ludzkie, przybliżające sylwetki Polaków, których burzliwe losy rzu-

cały często w różne części świata. Wśród artykułów, jakie znalazły się w wydanej przez Instytut Polonika książce *Śledztwa kolekcjonera. O dłoniach Elizy Krasińskiej, fotografii z Władysławem Jagiełłą i innych niecodziennych historiach...*, uwagę Czytelnika przyciągną zapewne opowieści związane z wybitnymi postaciami historii i kultury polskiej minionych wieków, tak często dziś niemal zapomnianymi.

Artykuły Wojciecha Przybyszewskiego to efekt skrupulatnych śledztw prowadzonych przez miłośnika sztuki. Z pasją, operując piękną polszczyzną, Autor wprowadzi Czytelników w świat, który, choć przeminął, nadal może budzić emocje i skłaniać do przemyśleń, a także do własnych poszukiwań.

Z przyjemnością zachęcam Państwa do lektury.

DOROTA JANISZEWSKA-JAKUBIAK
dyrektor Instytutu Polonika

Nie wszystkie dzieła sztuki miały tyle szczęścia, by już od chwili narodzin mogły być nie tylko podziwiane przez szerokie grono znawców, ale także, dzięki wykonywanym kopiom, zaspokajając oczekiwania koneserów i docierać do masowego odbiorcy.

Dama z gronostajem Leonarda da Vinci takiego szczęścia nie miała.

*

Zakupiony, przy znikomym zainteresowaniu konkurencji i po niezbyt wygórowanej cenie, w zespole pięciu podobnych fotografii, nie był opatrzony żadnymi innymi informacjami, poza krótką adnotacją ołówkiem na rewersie zdjęcia. Jedyne, czego udało się jeszcze dowiedzieć, to to, że stanowi spuściznę jednego z niedziałających już od wielu lat krakowskich zakładów fotograficznych, i że pochodzi z rozprzedawanej właśnie kolekcji nieznanego z imienia i nazwiska historyka sztuki.

*

Jakież to jednak kłamstwa znalazły się we wspomnianym artykulu, że trzeba je było oprotestowywać w wielkonakładowym dzienniku? W gruncie rzeczy w kwestiach merytorycznych owa „przekłamana” relacja niewiele odbiegała od wersji przytoczonej na wstępie. Różnie zapamiętano jedynie osoby mające uczestniczyć w tym niezwyklejnym wieczorze oraz datę samego wydarzenia. Ale zobaczmy sami.

* * *

Od wielu lat Wojciech Przybyszewski opowiada fascynujące historie o losach dzieł sztuki i pamiątek narodowych, o których istnieniu często nawet nie wiemy [...]. W tych opowieściach wątki związane z historycznymi ziemiami dawnej Rzeczypospolitej łączą się z informacjami o krajach, które stały się przystanią dla polskich emigrantów. Artykuły Wojciecha Przybyszewskiego to efekt skrupulatnych śledztw prowadzonych przez miłośnika sztuki. Z pasją, operując piękną polszczyzną, Autor wprowadzi Czytelników w świat, który, choć przeminął, nadal może budzić emocje i skłaniać do przemyśleń, a także do własnych poszukiwań. Z przyjemnością zachęcam Państwa do lektury.

DOROTA JANISZEWSKA-JAKUBIAK

NARODOWY INSTYTUT
POLSKIEGO DZIEDZICTWA
KULTUROWEGO ZA GRANICĄ
POLONIKA

ISBN 978-83-66172-23-4

9 788366 172234